

Суттєвим нововведенням в організацію навчального процесу на кафедрі загальної хірургії є налагодження відео-трансляції оперативних втручань з камери в операційній на монітори навчальних кімнат. Це дозволяє значно покращити наочне візуальне представлення навчального матеріалу курсу «Судинна хірургія» для більшої кількості студентів, не порушуючи правила асептики операційної.

Елективний курс «Судинна хірургія» поєднує у собі два основних види елективних курсів: предметно-орієнтовані, які дають можливість студентам реалізувати власні пізнавальні інтереси в обраній освітній області та формують вміння та способи діяльності для практично важливих завдань; міжпредметні, завдання яких полягає у створенні умов для формування індивідуальної освітньої траєкторії розвитку професійних інтересів студентів; підтримують мотивацію студентів, тим самим сприяють внутрішньо-профільній спеціалізації.

Семестровий контроль на елективному курсі «Судинна хірургія» проводиться у формі заліку та оцінюється за двобальною шкалою («зараховано», «незараховано»). Результати складання заліку вносяться в екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план студента, залікову книжку.

Програма елективного курсу «Судинна хірургія» сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців, розвитку їх творчих здібностей, навичок дослідницької роботи, посиленню мотивації навчання, активному залученню студентів у навчальний процес.

Література

1. Водчанський М.Е. Організація самостійної роботи в медичному вузі: методичні рекомендації для викладачів та студентів / М.Е. Водчанський [Електронний ресурс]: <http://www.volgmed.ru/depts/psy/s/psy016.doc>.

2. Коваленко В. Майже половина українців страждає на сер-

цево-судинні захворювання. // Інтернет видання «Українська права життя» від 02.07.2013р.

3. Медична освіта у світі та в Україні. / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець [та ін.] // Київ, Книга плюс. – 2005. – 383 с.

4. Оболенский В.Н. Хронические облитерирующие заболевания артерий нижних конечностей – диагностика и тактика лечения. / Яншин Д.В., Исаев Г.А. // Здоров'я України. – 2011. (лютий, тематичний номер). – С.42-44.

5. Про навчально-методичне забезпечення елективних курсів на медичному факультеті ЗДМУ. / Нерянов М.Ю., Артюх О.В., Базилевська Г.М., [та ін.] // Запорожский медицинский журнал. – 2010. – том 12 №1. – С. 113-114.

Гудз И.М., Дыбьяк Ю.Н., Дмитрив И.В., Волошин М.М.

Об учебно-методическом обеспечении элективного курса «Сосудистая хирургия».

Резюме. В статье отражены особенности учебно-методического обеспечения элективного курса «Сосудистая хирургия» для последующего повышения качества подготовки будущих специалистов, развития их творческих способностей, навыков исследовательской работы, усиление мотивации обучения, активного привлечения студентов в учебный процесс.

Ключевые слова: элективный курс, обеспечение, сосудистая хирургия.

I.M. Hudz, Yu.M. Dybiak, I.V. Dmytriv, M.M. Voloshyn

Peculiarities of Teaching the Elective Course 'Vascular Surgery' under the Conditions of the Credit-Modular System

Summary. The article represents the peculiarities of the educational and methodical support of the elective course 'Vascular Surgery', which are aimed at improving the quality of training future specialists, development of their professional abilities and research work skills, enhancing their motivation to study, and active involving of students into the learning process.

Keywords: elective course, vascular surgery, credit-modular system.

Надійшла 26.06.2013 року.

УДК : 378.147 +378.048.2

Дельцова О.І., Вадюк Р.Л.

Застосування принципів андрагогіки в професійному навчанні студентів-медиків

Івано-Франківський національний медичний університет

Резюме. У статті висвітлюється проблема навчання дорослих учнів згідно з принципами андрагогіки. Наведена історична довідка терміну «Андрогогіка». Представлені основні положення і засади андрогогіки: пріоритетність самостійного навчання; особливості групового навчання; використання позитивного життєвого досвіду; коректування застарілих поглядів; індивідуальний підхід; елективність навчання; рефлексивність; затребуваність; системність і актуалізація результатів навчання; удосконалення особи. Подаються основні погляди на навчання студентів молодших курсів за педагогічною моделлю (придбання студентами знань на перспективу, передача викладачем як можна більшої кількості знань і вмінь у межах навчальних дисциплін) і студентів старших курсів та післядипломної освіти - за андрогогічною моделлю: зміна пріоритетності методів навчання, придбання студентами конкретних знань, умінь, навичок і особистісних якостей, допомога викладачем студенту в придбанні цих характеристик). Окреслюються риси подоросліщення, вікові групи дорослих учнів і наукові категорії андрогогічного знання.

Ключові слова: андрогогіка, дорослі учні, категорії андрогогічного навчання.

Останнім часом у педагогіці виділився особливий напрям - теорія та практика навчання дорослих, що одержало назву «Андрогогіка». Її основа - облік особливостей

дорослих учнів, контексту їх навчання. Водночас сьогодні мало уваги приділяється концепції освіти дорослих людей, наприклад так, як у Німеччині, Фінляндії, Швеції. Учені зауважують, що в недостатній мірі проводяться відповідні дослідження як для суспільства в цілому, так і для локальних освітніх завдань, наприклад навчання медичного персоналу [5].

Уперше термін «андрагогіка» був введений в 1833 р. німецьким істориком епохи Просвітництва А. Каппом. Проти підходу безперервного навчання виступали багато супротивників, не всі визнавали і необхідність, і можливість цього. Так, німецький філософ, психолог і педагог, засновник школи в німецькій педагогіці XIX в. Г.І. Фрідріх висловлював свою незгоду з «узаконеним вічним неповноліттям» людини [1].

У широкому значенні андрогогіку слід розуміти як науку особистісної самореалізації людини впродовж всього життя. Як відомо, частина людей реалізується в молодому віці, але дехто розкривається поступово, накопичуючи знання, досвід, вміння і навички протягом усього життя. Андрогогіка сприяє такому розкриттю особистості, допомагає визначитись у житті, реалізувати свої приховані здібності. Андра-

гогіка здійснює найдавнішу формулу навчання: *non scholae, sed vitae discimus* — вчимося не задля школи, а задля життя. Як науку історично андрагогіку відділяють від педагогіки, оскільки педагогіка — навчання і виховання дитини (від грец. *paides* — дитина), при якому багато результатів, насправді, виявляються важливими лише для школи [3].

Основне положення андрагогіки, на відміну від традиційної педагогіки, полягає в тому, що провідну роль у процесі навчання грає не вчитель, а учень. Функцією викладача в цьому випадку є надання допомоги учневі у виявленні, систематизації, формалізації його особистого досвіду, коректуванні і поповненні його знань, відбувається зміна пріоритетності методів навчання. Андрагогіка замість лекційних, переважно, передбачає практичні заняття, часто експериментального характеру, дискусії, ділові ігри, кейси, вирішення конкретних виробничих завдань і проблем. Крім того, міняється підхід до отримання теоретичних знань. На перше місце виходять дисципліни, що містять інтегрований матеріал по декількох суміжних областях знань (міждисциплінарні дисципліни).

До основних засад андрагогіки належать:

1. Принцип пріоритетності самостійного навчання, що забезпечує для дорослої людини можливість неспішного ознайомлення з учбовими матеріалами, запам'ятовування термінів, понять, класифікацій, осмислення процесів і технологій їх виконання.
2. Принцип спільної діяльності з одногрупниками і викладачем при підготовці і в процесі навчання.
3. Принцип використання наявного позитивного життєвого досвіду (перш за все соціального і професійного), практичних знань, умінь, навичок навчання. Цей принцип заснований на активних методах навчання, стимулюючих творчу роботу учнів.
4. Принцип коректування застарілого досвіду і особових установок, що перешкоджають освоєнню нових знань. Може бути використаний як професійний, так і соціальний досвід, який вступає в суперечність із вимогами часу.
5. Принцип індивідуального підходу до навчання на основі особових потреб, з урахуванням соціально-психологічних характеристик особи і тих обмежень, які накладаються через його діяльність, наявність вільного часу, фінансових ресурсів тощо. В основі індивідуального підходу знаходиться оцінка особи, що навчається, аналіз його професійної діяльності, соціального статусу і характеру взаємин у колективі.
6. Принцип елективності навчання - надання учневі свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, часу, місця навчання, оцінки результатів навчання.
7. Принцип рефлексивності, який заснований на свідомому відношенні учня до навчання, що складає головну частину самомотивації учня.
8. Принцип затребуваності результатів навчання практичною діяльністю учня у виробничій діяльності.
9. Принцип системності навчання - у відповідності цілей і змісту навчання його формам, методам, засобам навчання і оцінці результатів. Системність можна розуміти і як систематичність, тобто безперервність або регулярність навчання.
10. Принцип актуалізації результатів навчання (їх швидко використання на практиці).
11. Принцип розвитку учня - удосконалення особи, створення здібностей до самонавчання, збагнення нового в процесі практичної діяльності людини.

Для максимально ефективного досягнення цілей андрагогіки передбачається поділ учнів на три вікові категорії - до 25 років, від 25 до 45 років, понад 45 років. Перша категорія ділиться на дві групи - що мають і не мають професійну освіту. Відповідно першим необхідно дати цю освіту (у нашому випадку студенти) із тим, щоб вони включилися в професійну діяльність, другим слід створити умови для підвищення професійного рівня (післядипломна освіта). Друга категорія має професійну освіту і досвід роботи, для неї актуальний професійний розвиток, реалізація потенціалу. Третя категорія дорослих, не дивлячись на те, що вона досягла певного соціального і професійного статусу, також ви-

магає постійного, адаптивного навчання, яке в багатьох випадках неможливе без взаємодії з першою і другою категорією, у ході якої здійснюється взаємонавчання. Для кожної категорії необхідні певні цілі, підходи, методи навчання з визначенням взаємодії між дорослими учнями різних категорій.

Згідно з принципами андрагогіки, дорослій особі належить провідна роль у процесі навчання. Як сформована особистість вона ставить перед собою конкретну мету навчання і прагне до самостійності, самореалізації, самоуправління. До особливостей дорослих учнів належать наступні: потреба в обґрунтуванні (сенсі) навчання; потреба в самостійності; життєвий досвід; назріла необхідність; практична спрямованість. Крім цього, доросла людина має сталі ментальні моделі, позитивний для нього, як індивідуума, досвід соціальної поведінки, професійної діяльності тощо [7]. Проте цей досвід стає застарілим, індивідуальні ментальні моделі входять у суперечність із загальними (корпоративними) цілями, навичками і вимогами, що обумовлює труднощі в навчанні дорослої людини, коли необхідно не тільки вивчення нового, але і «видалення» старого. Оскільки процеси сприйняття, запам'ятовування, мислення в дорослої людини відбуваються не так продуктивно, як у дитини або підлітка, то першорядної ваги набувають методологія, методи і відповідні способи навчання.

При навчанні за класичною педагогічною моделлю ті, яких навчають, орієнтуються на придбання знань на перспективу, знаючи, що більшість із знань, якщо й знадобляться їм у житті, то пізніше. Метою тих, хто навчає, постає передача якомога більшої кількості знань, умінь, навичок і особистісних якостей без конкретного зв'язку з практичною діяльністю. Курс навчання будується за розділами навчальних дисциплін, виходячи з логіки даного предмету. Такі погляди можна застосувати для студентів перших курсів навчання, які оволодівають фундаментальними дисциплінами.

Збагачуючи свої знання і накопичуючи життєвий досвід студенти-медики наближаються до категорії дорослих людей, які усвідомлюють вирішальну роль людини у власній долі й навколишнього світу. Ці ідеї допомагають зрозуміти власну провідну роль й у процесі свого навчання [6]. Тобто, при навчанні студента-медика не можна очікувати різкого "стрибка" від дитинства до дорослості, а слід орієнтуватися на поступові його кроки в напрямку "дорослості". У рамках андрагогічної моделі студенти прагнуть до негайного застосування отриманих знань і умінь, щоб стати більш компетентними у вирішенні будь-яких проблем. Курс навчання будується на основі розвитку певних аспектів компетенції тих, хто навчається й орієнтується на рішення їх конкретних життєвих завдань. Їх діяльність полягає в придбанні тих конкретних знань, умінь, навичок і особистісних якостей, які необхідні їм для вирішення життєвоважливих проблем. Діяльність викладача зводиться до надання допомоги студенту в придбанні необхідних йому знань, умінь, навичок і особистісних якостей.

Андрагогічні основи навчання, андрагогічна модель навчання не є чимось зовсім протилежним до педагогічних принципів і моделі навчання. Ці дві моделі доповнюють одна одну й застосовуються не стільки залежно від віку студентів, скільки залежно від цілей, змісту, умов навчання, рівня самосвідомості й відповідальності, обсягу й характеру життєвого досвіду та попередньої підготовки.

У теперішньому світі науковий контекст андрагогічного знання визначається такими категоріями: людина (в її цілісності на етапах життєдіяльності); дорослість (якість, що надає віковий і соціальний діапазон розгляду специфіки дорослої людини як суб'єкта навчання); освіта (соціокультурний механізм цілеспрямованого розвитку й формування людської якості (образу); освіта дорослих (процес професійно-особистісного становлення людини у варіативних формах, яка перебуває в контексті безперервної освіти); безпе-

первна освіта (освіта, розглянута в співвідношенні з цілісним простором життєдіяльності людини); андрагог (загальна назва для фахівців, зміст роботи яких пов'язаний зі сферою навчання дорослих), звідси андрагог – це людина, основною професійною функцією якого є навчання дорослих [4]. Андрагогічну (навчально-виховну) функцію може приймати на себе будь-який фахівець, що працює в системі „людина-людина”. Професія викладача вищого навчального закладу, яка відноситься до професій типу „людина-людина”, також включає андрагогічний компонент. Психологи, педагоги, соціологи підкреслюють, що успішність практичної діяльності випускника ВНЗ тільки 15-20 % залежить від засвоєних професійних знань. Усе інше визначається вмінням працювати з людьми [2].

Таким чином, андрагогічні принципи навчання можна застосовувати, якщо ті, хто навчається, незалежно від віку, виявляють відповідальне ставлення до навчання, до його організації і результатів. Високий рівень самосвідомості і відповідальності людини – це перша умова, за якої можливе використання андрагогічних принципів навчання. Інша умова – наявність життєвого досвіду в того, хто навчається. Це одна з основних ознак дорослості людини.

Література

1. Артемчук В.В. Застосування андрагогічних принципів навчання в процесі формування комунікативної компетентності майбутнього менеджера / В.В. Артемчук // Педагогіка. Наукові праці. - 2009. - Випуск 95. Том 108. - С. 105-109. Режим доступу до журн.: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Pedagogics/2009_95/95-20.pdf
2. Добровольська Л.П. Андрагогічні принципи в сучасній моделі навчально-виховного процесу вищого закладу освіти / Л.П. Добровольська // Режим доступу до журн. http://www.rusnauka.com/8_DN_2011/Psihologia/8_81772.doc.htm.
3. Дресвянников В.О. Андроґогіка: принципи практичного навчання для дорослих / В.О. Дресвянников // Режим доступу до журн.: <http://bukvar.su/pedagogika/79293-Andragogika-principy-prakticheskogo-obucheniya-dlya-vzroslyh.html>.
4. Змеев С.И. Андроґогіка: основы теории, истории и технологии обучения взрослых / Змеев С.И. – М.: ПЕР СЭ, 2007. – 272 с.
5. Мадди Сальваторе Р. Теории личности: сравнительный анализ / Мадди Сальваторе Р. [Пер. с англ.] – СПб.: Издательство „Речь”, 2002. – 539 с.
6. Онофрійчук О.А. Особистість у філософії та науці / Онофрійчук О.А. // Проблеми філософії. Випуск 88. Суспільна діяльність, нове мислення й пізнання – К.: „Либідь”, 1991 – С. 16-23.

УДК: 371.315+378.147+617

Іваночко Н.Я.

Болонська система і навчальний процес (практика) на кафедрі хірургії стоматологічного факультету

Кафедра хірургії стоматологічного факультету (зав. каф.- проф. О.В. Пиптюк)
ДВНЗ ”Івано-Франківський національний медичний університет”

Резюме. У статті відображені основні принципи трансформування загальних засад Болонського процесу в аспекті підготовки майбутніх лікарів стоматологів при проходженні практики по догляду за хворими на кафедрі хірургії стоматологічного факультету. Розкрито основні питання адаптації навчального процесу з урахуванням досвіду проведення навчально-виховного статусу та набутих знань, професійних навичок і необхідного компоненту основних складових моментів хірургічної майстерності. Підкреслено важливість здобутої при навчальному процесі інформації для встановлення стабільних знань та клінічного мислення, що повин-

7. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогії: Навчальний посібник / Рибалка В.В.– Одеса: Бакаєв В.В., 2009. – 575 с.

Дельцова О.И., Вадюк Р.Л.

Применение принципов андрагогики в профессиональном обучении студентов-медиков

Ивано-Франковский национальный медицинский университет
Резюме. В статье освещается проблема обучения взрослых согласно принципам андрагогики. Приведена историческая справка термина “Андроґогіка”. Представлены основные положения и принципы андрагогики: приоритетность самостоятельного обучения; особенности группового обучения; использование положительного жизненного опыта; коррекция устаревших взглядов; индивидуальный подход; элективность обучения; рефлексивность; затребованность; системность и актуализация результатов обучения; усовершенствование личности. Подаются основные взгляды на обучение студентов младших курсов по педагогической (приобретение студентами знаний на перспективу, передача преподавателем как можно большего количества знаний и умений в рамках учебных дисциплин) и студентов старших курсов и последипломного обучения по андроґогической модели: изменение приоритетности методов обучения, приобретение студентами конкретных знаний, умений, навыков и личностных качеств, помощь преподавателем студенту в приобретении этих характеристик). Обрисовываются черты взрослости, возрастные группы взрослых учеников и научные категории андроґогического обучения.

Ключевые слова: андроґогіка, взрослые ученики, категории андроґогического обучения.

O.I. Dielcova, R.L. Vadiuk

Applying Androgogy Principles to the Professional Training of Medical Students

Ivano-Frankivsk National Medical University

Summary. The article covers the issue of training adult students according to the androgological principles. There has been provided the historical background of the term ‘Androgogy’. There has been presented the main androgological principles: priorities of the self-reliant studying, peculiarities of studying in groups, use of the positive life experience, correction of outdated attitudes, individual approach, electivity of studying, reflectiveness, and personal self-actualization. There have been presented the main perspectives on training younger students according to the pedagogical model, and older students according to the androgological model. There have been described the features of adulthood, age groups of adult students, and scientific categories of androgological training.

Keywords: androgogy, adult students, categories of androgocal training.

Надійшла 10.06.2013 року.

на закріплюватись контролем практичних навичок та вмінь. Мотивоване вивчення даного розділу хірургії як спонукаючого фактору до найбільш повного та досконалого оволодіння матеріалу з набуттям елементів професійних вмінь. Сучасна система освіти покликана формувати у студента-стоматолога, як майбутнього компетентного фахівця, творчого вирішення поставлених перед ним завдань. Вагомою складовою ланкою даного етапу є вміння особи творчо мислити, адаптовано оцінювати кожну ситуацію зокрема. Основна частина практично-орієнтованих занять побудована на роботі з хворими або в моделюванні конкретизованих ситу-